

Sociodemografická analýza uživatelů azylových domů a možnosti jejich uplatnění ve společnosti

Zbyněk Prný, DiS.

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Zbyněk PRNÝ

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Sociálně demografická analýza uživatelů azylových domů a možnosti jejich uplatnění ve společnosti

Zásady pro vypracování:

Stanovení předmětu výzkumu a výzkumné strategie

Zpracování teoretické části práce – teoretická analýza problému, operacionalizace pojmů

Zpracování praktické části – stanovení výzkumné otázky, volba výzkumných metod, vymezení výzkumného vzorku

Provedení výzkumu, vyhodnocení a analýza získaných dat, shrnutí výzkumu

Zpracování závěrů vyplývajících z výzkumu

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

RICHTEROVÁ, Bohdana, ORGONÍKOVÁ, Lenka. Různé cesty pomoci: porovnání teorie a praxe sociální práce s lidmi bez domova. Krnov: AKLUB, 2008. ISBN

978-80-254-1562-7

HRADECKÁ, Vlastimila. Bezdomovství - extrémní vyloučení. Praha: Naděje, 1996. ISBN

80-902292-0-4

MATOUŠEK, Oldřich. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X

HIML, Pavel. Zrození vagabunda: neusedlí lidé v Čechách 17. a 18. století. Praha: Argo, 2007. ISBN 978-80-7203-917-3

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jiří Rak

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

18. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 18. února 2009

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku bezdomovectví, popis azylových domů, jejich zakotvení v Zákoně o sociálních službách, dále pak na rozdělení těchto zařízení. Samostatná kapitola je věnována popisu služeb nabízených v azylových domech. Práce se v neposlední řadě týká nízkoprahových denních center a nocleháren a také Sdružení azylových domů.

Výzkum praktické části se týká zjištění sociodemografické analýzy klientů žijících v těchto zařízeních a také nabídky vhodného zaměstnání pro tyto osoby.

Klíčová slova:

bezdomovectví, bezdomovec, azylový dům, Zákon o sociálních službách, fakultativní služby, Sdružení azylových domů, nízkoprahové denní centrum, noclehárna, osobní anamnéza, individuální plán, krizová intervence, motivační rozhovory, socioterapie

ABSTRACT

Bachelor work is focused on problems of homelessness, description sanctuary home, their morage in The Law about social servicers. The work further describes division haven houses. Independet chapter is devoted to description servises, which are offered in sanctuary home. The work is related to low – treshold daily centres, dormitories and The Association of sanctuary home.

Research in practical part have to do with findings socio - demographic analyses of havens houses clients living in these houses and also finds offers of suitable employment for these men.

Keywords:

homelessness, homeless person, sanctuary home, The Law about social servicers, facultative services, The Association of sanctuary home, low – treshold daily centre, dormitory, personal anamnesis, individual plan, crisis intervention, motivational interview, social therapy

Rád bych poděkoval panu PhDr. Jiřímu Rakovi za jeho odborné vedení při zpracování bakalářské práce. Dále děkuji pracovníkům azylových domů, kteří mi umožnili provést výzkum ve svých zařízeních.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 BEZDOMOVECTVÍ	10
1.1 POJEM BEZDOMOVEC	10
1.2 POJEM BEZDOMOVECTVÍ.....	10
1.3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VZNIK BEZDOMOVECTVÍ.....	11
1.4 MÍSTA POBYTU BEZDOMOVců	11
2 AZYLOVÝ DŮM	12
2.1 REGISTRACE AZYLOVÝCH DOMŮ A INSPEKCE KVALITY	13
2.2 ROZDĚLENÍ AZYLOVÝCH DOMŮ	14
2.2.1 Azylové domy pro muže.....	14
2.2.2 Azylové domy pro ženy.....	14
2.2.3 Azylové domy pro matky s dětmi.....	14
2.2.4 Koedukované azylové domy.....	15
2.3 FORMY SLUŽEB POSKYTOVANÝCH V AZYLOVÝCH DOMECH.....	15
2.3.1 Pobytové služby.....	15
2.3.2 Ambulantní služby.....	15
2.3.3 Terénní služby	15
2.4 ČINNOSTI AZYLOVÝCH DOMŮ	16
2.4.1 Základní služby.....	16
2.4.1.1 Ubytování	16
2.4.1.2 Stravování	17
2.4.1.3 Sociální poradenství	17
2.4.2 Fakultativní služby	18
2.4.2.1 Odborné sociální poradenství.....	18
2.4.2.2 Instrumentální služby	19
2.4.2.3 Vzdělávání uživatelů.....	19
2.4.2.4 Pracovní rehabilitace (pracovní terapie).....	19
3 PRÁCE S UŽIVATELI AZYLOVÝCH DOMŮ	20

3.1	JEDNÁNÍ SE ZÁJEMCI	20
3.2	UBYTOVÁNÍ NOVÉHO UŽIVATELE.....	20
3.3	OSOBNÍ ANAMNÉZA	21
3.4	TVORBA INDIVIDUÁLNÍCH PLÁNŮ	21
3.5	DOHLÍŽENÍ NAD DODRŽOVÁNÍM DOMOVNÍHO ŘÁDU	22
3.6	MEDIAČNÍ JEDNÁNÍ.....	22
3.7	POSKYTOVÁNÍ KRIZOVÉ INTERVENCE	22
3.8	POSKYTOVÁNÍ MOTIVAČNÍCH ROZHOVORŮ.....	23
3.9	VEDENÍ SOCIOTERAPIE.....	23
3.10	UČENÍ SOCIÁLNĚ ŽÁDOUCÍM NÁVYKŮM.....	23
4	DALŠÍ ZAŘÍZENÍ URČENÁ OSOBÁM BEZ PŘÍSTŘEŠÍ	24
4.1	NÍZKOPRAHOVÁ DENNÍ CENTRA.....	24
4.2	NOCLEHÁRNY	25
5	SDRUŽENÍ AZYLOVÝCH DOMŮ	27
6	SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	28
II	PRAKTICKÁ ČÁST	29
7	METODIKA VÝZKUMU.....	30
7.1	CÍL VÝZKUMU.....	30
7.2	STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	30
7.3	ZKOUMANÝ SOUBOR.....	30
7.4	METODY VÝZKUMU	30
8	VÝSLEDKY VÝZKUMU	32
9	INTERPRETACE A DISKUSE VÝSLEDKŮ	52
	ZÁVĚR.....	57
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
	SEZNAM TABULEK.....	59
	SEZNAM PŘÍLOH.....	61

ÚVOD

Bezdomovectví je v současné době velkým problémem. S lidmi bez přístřeší se můžeme setkat na mnoha místech nejen ve velkých městech jako dříve, ale i v městech s nižším počtem obyvatel. Zde bezdomovci hledají jakési zázemí ve formě autobusových a vlakových nádraží, laviček v parcích, u supermarketů atp. Také tady mají více možností, jak získat stravu a finance. Mohou žebrot, vybírat popelnice, zpeněžovat sběr nebo si i přivydělávat menšími brigádami načerno. V České republice je celkem asi 202 azylových domů, tzn. že zhruba ve stejném počtu měst se pohybuje početnější komunita bezdomovců.

Téma bezdomovectví je mi blízké, protože jsem dříve pracoval v jednom z azylových domů a pochopil, že tato cílová skupina potřebuje podat pomocnou ruku od společnosti ve formě služeb azylových domů, nocleháren či denních centrech. Při formulování konkrétního tématu bakalářské práce jsem si kladl otázky typu: Jací jsou lidé vyhledávající služby azylových domů, mají nějaké společné znaky, mohou se uplatnit ve většinové společnosti?

V azylových domech žije menšina z celkového počtu bezdomovců, která má k takovému druhu „bydlení“ nejrůznější důvody. Pro někoho to může být odrazový můstek do společnosti, jiní jen chtějí střechu nad hlavou přes zimu a další cestují od jednoho azylového domu k druhému a mají tak zajištěno levné ubytování. Jestliže se bezdomovec stane uživatelem azylového domu a je alespoň trochu motivován nebo jej pracovníci dokážou motivovat ke změně, je to pro něj začátek úspěšné resocializace. Azylové domy nabízejí kromě poskytnutí zázemí a sociální práce různé programy pro své klienty, které jim mají pomoci zlepšit situaci. Pokud se uživatelé opravdu chtějí zařadit do většinového proudu, je azylový dům dobrým základem.

V teoretické části jsem se dotknul tématu bezdomovectví a dále jsem se věnoval popisu azylových domů, nabídce jejich služeb a formami práce s lidmi bez přístřeší. Chtěl jsem tak ukázat na kvalitu služeb těchto zařízení.

Praktická část je rozdělena na dvě části. Jednou je sociodemografická analýza uživatelů azylových domů ve Zlínském kraji, druhou ověření pracovních nabídek v tomtéž regionu a na základě srovnání výsledků ověření pracovního uplatnění klientů azylových domů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 BEZDOMOVECTVÍ

1.1 Pojem bezdomovec

Termín bezdomovec značí člověka, jenž se z nějakých příčin stal sociálně vyloučeným a ztratil domov. Také se může jednat o jedince, který je ztrátou bydlení či sociálním vyloučením ohrožen a žije v nevyhovujících podmínkách nebo na různých veřejných místech. Jestliže dnes zaslechneme slovo bezdomovec, většina lidí si představí špinavého, zanedbaného a zapáchajícího člověka, pobývajícího na ulici, nádraží a jiných místech ve městě. Málokdo si však uvědomuje, že bezdomovec je jedinec, který nemá domov. Podle Průdkové (2008) to znamená postrádat zázemí, kam se člověk kdykoliv může vrátit, kde je bezpečí, soukromí a blízcí lidé. Je to tam, kde se člověku dostane ochrany, podpory, kde cítí lásku a jistotu. Domov tedy není jen střecha nad hlavou. Spousta lidí žije v ubytovnách, kde nejsou a nemohou být doma, protože zde chybí vše, co domov dělá domovem. Bezdomovcem je často člověk bez jakéhokoliv zázemí, postrádající vztahy a smysl života a není schopen nebo již ani nechce se svou situací cokoli udělat.

1.2 Pojem bezdomovectví

Jak uvádí Průdková (2008): „Bezdomovectví je společenský jev, kterému předcházejí jednání a procesy vedoucí ke ztrátě zázemí, životních jistot a ke společenskému vyloučení. Je to sociální situace vyvolaná interindividuálně odlišnými faktory. Zasahuje všechny oblasti života postiženého jedince. Je to způsob života charakterizovaný především absencí přijatelného bydlení, lze ho považovat za typ havarované životní dráhy, přičemž za havárii považujeme události, které zasahují do chodu života člověka podstatnou měrou a v relativně krátkém časovém úseku. Bezdomovectví svou podstatou vyhovuje definici sociální deviace, neboť je podstatnou odchylkou od normy (normou je v tomto případě myšleno bydlení, každodenní hygiena, atd.). Lze je považovat také za poruchu sociálního fungování, tedy poruchu rovnováhy mezi kapacitou zvládnutí jedince a požadavky prostředí. Proto považujeme bezdomovce za osoby společensky nepřizpůsobené, za nositele sociálního selhání, tedy společenského neúspěchu ohrožujícího svého nositele, případně další lidi.“

1.3 Faktory ovlivňující vznik bezdomovectví

Podle Průdkové (2008) se na ztrátě domova spolupodílí faktory vnitřní a vnější. Mezi vnější příčiny patří nezaměstnanost, chudoba, nedostatečná podpora starých a nemocných osob. Dále pak vysoké ceny nemovitostí a pronájmů. Ohroženými skupinami jsou lidé propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a mladí lidé, kteří prošli ústavní výchovou. Bývalí vězni si odvykli na způsob života za zdi vězení a často na základě odsouzení ztratili rodinu. Děti v ústavních zařízeních pak mají zdeformovaný pohled na život a při odchodu ze zařízení nejsou připraveny na žití ve společnosti. Do vnitřních příčin bezdomovectví lze zařadit nízký příjem, dluhy, ztrátu zaměstnání a s tím související snižování sebevědomí. Čím déle je člověk nezaměstnaný, tím více má pocit, že by již pracovat nevládl, jelikož se mu zdá, že jeho dovednosti nejsou dostatečné. Z dalších faktorů se jedná o nefungující rodinné vztahy, nemoc, prožitá traumata, atd.

1.4 Místa pobytu bezdomovců

S bezdomovci se můžeme setkat na místech, která nejsou vhodná pro bydlení, ať už jsou nezastřešená či zastřešená. Jedná se kupříkladu o ulice, lavičky v parku, okolí supermarketů, autobusová a vlaková nádraží, místa pod mosty, opuštěné budovy, v přírodě provizorní přístřešky, odstavené vagóny nebo i jedoucí vlaky a tramvaje.

Podle Průdkové (2008) žijí lidé bez domova převážně ve městech, kde lze lépe přežít a pro vysoký počet obyvatel se zde bezdomovci stávají anonymnějšími, nikdo je nezná. Důvody výhodnějších podmínek pro přežití ve městech jsou následující. Žebráním je možné získat určité finance, v popelnicích se dají najít potřebné věci nebo dokonce potraviny. Dále si bezdomovci mohou přivydělávat menšími brigádami a je zde poměrně velké množství kovů a papíru, jež lze zpeněžit ve sběrných surovinách. Ve městech bezdomovci vytváří menší komunity. Na druhou stranu na vesnicích se vyskytují lidé bez domova jako jednotlivci. Přejde jim výhodnější žít tady, jelikož je k venkovu váže minulost nebo mají obavy z měst. Bezdomovcům na vesnicích mnohdy vypomáhají místní obyvatelé. Jiní bezdomovci se pohybují zcela mimo společnost, kdy žijí např. v lesích v různých přístřešcích či zmljankách. Tito lidé nemají důvod stýkat se s ostatními členy společnosti, a proto žijí takto osamoceně.

2 AZYLOVÝ DŮM

Azylový dům je jedním ze zařízení sociálních služeb, které od 1. ledna 2007 upravuje Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách a také prováděcí vyhláška k tomuto zákonu č. 505/2006 Sb. Jak uvádí Úplné znění: Sociální zabezpečení (2008): „ Sociální služby zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče, služby sociální prevence.“

Azylové domy náleží do kategorie sociální prevence, jelikož se snaží předcházet sociálnímu vyloučení osob, jež mohou být tímto vyloučením ohroženy z důvodů svých životních návyků, krizové situace, do níž se dostaly nebo na základě sociálně diskriminujícího prostředí, kde se pohybují. Jedním z úkolů azylových domů je pomáhat svým uživatelům překonávat nepříznivou situaci, v níž se ocitli a chránit i společnost před sociálně patologickými nebo nepříznivými jevy.

Vyhláška č. 505/2006 Sb. upravuje škálu služeb nabízených azylovými domy. Jak uvádí Úplné znění: Sociální zabezpečení (2008): „Základní činnosti při poskytování sociálních služeb v azylových domech se zajišťují v rozsahu těchto úkonů:

- a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, kam patří vytvoření podmínek pro samostatnou přípravu nebo pomoc s přípravou stravy a dále zajištění nebo poskytnutí stravy odpovídající věku, zásadám racionální výživy a potřebám dietního stravování;
- b) poskytnutí ubytování po dobu zpravidla nepřevyšující 1 rok, umožnění celkové hygieny těla, vytvoření podmínek pro zajištění úklidu, praní a žehlení osobního prádla, výměny ložního prádla;
- c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, kam je zahrnuta pomoc při vyřizování běžných záležitostí vyplývajících z individuálních plánů, pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob, včetně uplatňování zákonných nároků a pohledávek.“

Poskytnutí stravy nebo pomoc při jejím zajištění znamená to, že uživatel buď obdrží hotovou stravu, již zajistí azylový dům nebo vytvoří podmínky pro její přípravu. V tomto případě je v zařízení k dispozici kuchyňka, kde klienti mohou jídlo připravovat.

Bydlení v azylovém domě nemá převýšit jeden rok. Důvodem je zabránění vytvoření závislosti uživatelů na službě a také, aby se co nejvíce snažili začlenit do většinové společnosti.

Zákon však ve formulaci, která říká, že ubytování zpravidla nepřevyšuje jeden rok, pamatuje i na lidi, jež se ocitli v situaci, kdy za jeden rok by se úspěšně nemohli stát součástí hlavního proudu společnosti. K umožnění celkové hygieny těla jsou v azylových domech koupelny nebo sprchy, pro úklid mají klienti k dispozici úklidové prostředky. Ložní prádlo je zapůjčováno v zařízeních nebo mohou mít ubytování své.

Jako pomoc při uplatňování práv, obstarávání osobních záležitostí, upevňování kontaktů s rodinou slouží běžné či poradenské rozhovory klienta s pracovníky zařízení, učení klientů dovednostem sloužícím k znovuoobnovení nebo vytvoření návyků potřebných pro začlenění do společnosti a v neposlední řadě sociální poradenství.

Zákon upravuje maximální výši plateb za sociální služby poskytované v azylových domech. Úhrady lze žádat pouze za ubytování a stravu. Uživatel zaplatí maximálně 90,- Kč denně za ubytování, pokud je dospělou osobou. Jestliže se jedná o rodinu s dětmi, pak dospělí hradí maximálně 60,- Kč a děti 30,- Kč denně. Pokud klient odebírá stravu, azylový dům po něm může žádat nejvíce 140,- Kč za tři jídla denně nebo 70,- Kč za oběd, včetně nákladů, které souvisí s přípravou stravy.

2.1 Registrace azylových domů a inspekce kvality

Aby mohl azylový dům poskytovat služby, musí být podle Zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách registrován. Registrace je tím pádem jakési oprávnění k poskytování sociální služby. Registrace se týká všech druhů sociálních služeb. Jak uvádí Úplné znění: Sociální zabezpečení (2008): „O registraci rozhoduje krajský úřad příslušný podle místa trvalého nebo hlášeného pobytu fyzické osoby nebo sídla právnické osoby, popřípadě podle umístění organizační složky zahraniční právnické osoby na území České republiky; v případě, že zřizovatelem poskytovatele sociálních služeb je ministerstvo, rozhoduje o registraci toto ministerstvo.“

V případě, že je služba registrována, musí se její poskytování řídit Zákonem o sociálních službách, který je v tomto případě sjednocujícím dokumentem poskytovaných sociálních služeb a zárukou kvality práce s uživateli.

Kvalita je zaručována prostřednictvím standardů kvality vycházejících ze zákona. Jednotlivá zařízení musí mít vypracovány metodické postupy, jimiž se pracovníci řídí. Standardy se týkají poslání, cílů služby, cílové skupiny, ochrany práv uživatelů, jednání se zájemcem,

smlouvy o poskytování sociální služby, individuálního plánování, vnitřních předpisů pro poskytování služby, vedení dokumentace a personálních otázek. O kvalitě služby rozhodují inspekce kvality prováděné krajskými úřady nebo Ministerstvem práce a sociálních věcí. Pokud inspektoři objeví nedostatky, je zařízení dána lhůta pro nápravu. V krajním případě může být odebrána registrace.

2.2 Rozdělení azylových domů

Azylové domy poskytují služby několika kategoriím klientů. Skupiny jsou rozlišeny dle pohlaví a také záleží na tom, zda jsou zařízení určena i dětem. Existují tedy azylové domy pro muže, pro ženy, pro matky s dětmi nebo azylové domy koedukované, kde společně mohou bydlet dospělí uživatelé ženského a mužského pohlaví.

2.2.1 Azylové domy pro muže

Poskytují služby pouze mužům. Do cílové skupiny patří obvykle muži od osmnácti do pětadesáti let. Každý azylový dům má však na věk uživatelů trochu odlišné požadavky, vždy záleží na určení cílové skupiny v registraci zařízení, kde je uveden i věk. Specifika cílové skupiny si určuje azylový dům sám.

2.2.2 Azylové domy pro ženy

Často zde hledají pomoc ženy ohrožované domácím násilím. Ženy, které v těchto azylových domech chtějí bydlet, nesmějí mít v péči děti. Služeb mohou využívat uživatelky nacházející se v obtížné životní situaci ve věku od osmnácti let, výjimečně od patnácti let. Podmínkou pro poskytnutí služeb nezletilým dívkám je velmi krátká doba pobytu, např. pouze po dobu jednoho týdne. S ženami pracují mj. socioterapeuté a psychologové a každá klientka má vyhotoven individuální krizový plán. Protože uživatelky jsou často oběťmi trestných činů, bývají adresy těchto zařízení utajovány, není to však pravidlem.

2.2.3 Azylové domy pro matky s dětmi

Azylové domy pro matky s dětmi, na rozdíl od zařízení pro ženy, ubytovávají pouze klientky, jež pečují o nezletilé děti nebo zde mohou bydlet ženy těhotné. Služby jsou zaměřeny na to, aby se uživatelky dokázaly vyrovnat se situací na jejíž základě se v azylovém domě ocitly, tzn. se ztrátou bydlení, psychickou krizí, která je způsobena kupříkladu domácím

násilím nebo jinými důvody, atd. Zařízení bývají pověřena k výkonu sociálně-právní ochrany dětí a mohou klientkám pomáhat při řešení výchovných a jiných problémů při péči o děti, také zprostředkovávají nebo poskytují poradenství související s výchovou a vzděláváním potomků. Pracovníci mohou provozovat výchovně rekreační tábory pro děti. Služby spějí k resocializaci matky i dítěte.

2.2.4 Koedukované azylové domy

Zařízení tohoto typu není v České republice mnoho. Jak název napovídá, mohou tady bydlet jak muži, tak ženy. Pokoje jsou obsazovány dle potřeby uživatelů a možností azylového domu. V některých pokojích v rámci objektu bydlí pouze ženy, v jiných muži. Pro páry je také možnost bydlení v jednom pokoji.

2.3 Formy služeb poskytovaných v azylových domech

2.3.1 Pobytové služby

Pobytovými službami se rozumí ty, které jsou spojeny s ubytováním v zařízeních. Týkají se tedy poskytování zázemí ve formě bydlení a dalšími službami s ubytováním souvisejícími. Dále sem patří činnosti uvedené v zákoně popsané výše. Pobytové služby musí poskytovat každý azylový dům.

2.3.2 Ambulantní služby

Ambulantních služeb využívají klienti přicházející zvenčí, čili uživatelé neubytovaní. Do zařízení dochází např. za účelem stravování, hygieny a poradenství. Návštěvy jsou pravidelné nebo nepravidelné. Většina služeb nabízených pobytově, je poskytována i ambulantně, samozřejmě kromě ubytování a některých dalších úkonů, které lze spojit pouze s ubytováním. Nepostradatelné je v ambulantních službách sociální poradenství. Ambulantní služby poskytují převážně nízkoprahová denní centra a také některé azylové domy.

2.3.3 Terénní služby

Terénní služby jsou poskytovány v přirozeném prostředí klientů, v případě bezdomovců to znamená přímo na ulicích, nádražích, v opuštěných domech, atd.

Při kontaktu pracovníci klientům nabízí základní sociální poradenství, převážně se jedná o pomoc při vyřizování sociálních dávek nebo pomoc s jinými administrativními úkony, vysvětlování dokumentů, pomoc při jednání s úřady, ale i doprovod do institucí a pomoc při hledání zaměstnání. Pokud je to vhodné, jsou uživatelům terénních služeb doporučovány služby ambulantní a pobytové. V přirozeném prostředí klientů dochází často k prvnímu kontaktu pracovníka s klientem, který může být motivován k tomu, aby se začal zabývat řešením své sociální situace.

2.4 Činnosti azylových domů

Azylové domy poskytují základní služby vycházející ze zákona a také služby doplňkové, nabízené jaksí navíc ale pro zvýšení kvality služeb jako celku. Čím vyšší je škála úkonů, které klient může využít, tím větší má možnosti resocializace. Doplňkové služby, nazývané fakultativní, však musí být kvalitní.

2.4.1 Základní služby

Do těchto služeb patří ty, které určuje Zákon o sociálních službách a musí je bezpodmínečně poskytovat každý azylový dům. Byly již popsány výše, zde se budu věnovat podrobnějšímu popisu. Patří sem následující úkony.

2.4.1.1 Ubytování

Různé azylové domy mají odlišné možnosti kvality ubytování. Ve velké míře záleží na samotném objektu azylového domu, který organizace získala a také na finančních možnostech zařízení a přiznaných dotacích. Vždy však musí být zachovány podmínky pro důstojné bydlení odpovídající hygienickým normám. Na pokojích či ubytovacích jednotkách bydlí klienti od jednoho do pěti. Součástí ubytovacích jednotek většinou nebývá toaleta a sprcha. Sociální zařízení bývá společné pro více pokojů. Na pokojích je vybavení základním nábytkem, který uživatelé potřebují. V azylových domech je obvykle společenská místnost pro klienty, kde mohou trávit volný čas a k dispozici bývá i televize. Někde je umožněno mít televizi přímo na pokoji, pokud má uživatel vlastní.

2.4.1.2 Stravování

V azylových domech bývá kuchyňka, kde klienti mají možnost připravit si teplou stravu. Kuchyně jsou společné pro všechny klienty. Na samotných pokojích bývá zákaz vaření z důvodu požárně bezpečnostních předpisů. Nesmí se používat ani rychlovarné konvice.

Některé zařízení nabízí uživatelům ubytovaným i ambulantním ke koupi teplou stravu ve formě polévky. Cena je symbolická, aby si polévku mohl dovolit i člověk žijící na ulici. Pokud o to ubytovaný požádá, zařízení mu zprostředkuje dovoz teplé stravy, jelikož azylové domy nevaří.

Určitý rozdíl při zajištění podmínek pro přípravu stravy je v azylových domech pro matky s dětmi. Kuchyně je zde součástí ubytovací jednotky a ženy tak mohou využívat vlastní prostor pro vaření.

2.4.1.3 Sociální poradenství

Sociální poradenství zahrnuje celou škálu činností jež mají podporovat uživatele v začleňování se do společnosti.

Zákon rozděluje sociální poradenství na základní a odborné.

Jak uvádí Úplné znění: Sociální zabezpečení (2008): „Činnostmi základního sociálního poradenství jsou:

- a) Poskytnutí informace směřující k řešení nepříznivé sociální situace prostřednictvím sociální služby;
- b) poskytnutí informace o možnostech výběru druhu sociálních služeb podle potřeb osob a o jiných formách pomoci, například o dávkách pomoci v hmotné nouzi a dávkách sociální péče, poskytnutí informace o základních právech a povinnostech osoby, zejména v souvislosti s poskytováním sociálních služeb, a o možnostech využívání běžně dostupných zdrojů pro zabránění sociálního vyloučení a zabránění vzniku závislosti na sociální službě;
- c) poskytnutí informace o možnostech podpory členů rodiny v případech, kdy se spolupodílejí na péči o osobu.“

Účelem základního sociálního poradenství v azylovém domě je pomoc při řešení situace uživatele, který prostřednictvím rad obdrží informace potřebné pro život ve společnosti.

Klienti se dozvídají o svých nárocích, ale také o povinnostech. Jedná se o záležitosti týkající se dávek pomoci v hmotné nouzi, registrace na úřadu práce a podpory v nezaměstnanosti, dávek státní sociální podpory, důchodů, atd. V další fázi pracovníci s klientem spolupracují při hledání zaměstnání a následně bydlení. V neposlední řadě, pokud je to vhodné, jsou klienti podporováni v kontaktu s rodinou nebo známými.

Odborné sociální poradenství nepatří do služeb základních, ale fakultativních, proto se mu budu podrobněji věnovat v následující části.

2.4.2 Fakultativní služby

Určuje si je každý azylový dům sám již při psaní projektu před udělením registrace. Po zaregistrování se však pro zařízení stávají závaznými a zařízení je musí poskytovat. Fakultativní služby na druhou stranu nelze zvolit jakékoliv, ale musí souviset s posláním zařízení.

2.4.2.1 Odborné sociální poradenství.

Jak uvádí Úplné znění: Sociální zabezpečení (2008): „Do odborného sociálního poradenství patří:

- a) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím: zprostředkování navazujících služeb;
- b) sociálně terapeutické činnosti: poskytnutí poradenství v oblastech práva, psychologie a v oblasti vzdělávání;
- c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání běžných záležitostí: pomoc při vyřizování běžných záležitostí, pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s přirozeným sociálním prostředím.“

Odborné sociální poradenství nenabízí všechny azylové domy. Je sem zahrnuto právní poradenství, psychoterapie, krizová pomoc, motivační rozhovory, řešení vztahových konfliktů, atd. Pokud zařízení poskytují takové služby, je třeba, aby pracovníci nejprve prošli speciálními kurzy určenými pro tu kterou oblast.

2.4.2.2 Instrumentální služby

Jedná se o materiální pomoc ve formě poskytnutí oblečení. Zařízení buď má vlastní sklad šatstva nebo spolupracuje s jinými zařízeními či organizacemi, které ošacení nabízí. Potřební uživatelé tedy zdarma obdrží šaty, jež prozatím nemohou získat jiným způsobem. Této služby většinou využívají ti z nově příchozích klientů, kteří se potřebují převléci do čistých šatů, ale mimo těch, co mají zrovna na sobě jiné nevlastní.

2.4.2.3 Vzdělávání uživatelů

Uživatelům je předkládána nabídka počítačových kurzů, motivačních klubů, socioterapií, různých besed a přednášek. Vzdělávání má přispívat k získávání nebo prohlubování znalostí a dovedností z různých oblastí, jež opět mají přispívat k zařazení do společnosti.

V počítačových kurzech jsou klienti seznamováni s prací na počítači od základů nebo si prohlubují své znalosti, které budou potřebné např. v zaměstnání. Motivační kluby slouží ke vzdělávání v oblasti získávání zaměstnání. Klient se učí jak jednat se zaměstnavatelem, jak psát životopis a žádost o zaměstnání, jak vůbec práci hledat a základním znalostem Zákoníku práce.

2.4.2.4 Pracovní rehabilitace (pracovní terapie)

Nejedná se o pracovní rehabilitaci jako takovou, ale o její součást, v níž se uživatelé učí základním pracovním návykům. Činnosti, které mohou vykonávat se v jednotlivých zařízeních liší. V azylových domech lze provádět kupříkladu práce na zahradě, drobné opravy, výrobu nábytku nebo jiné stolařské práce, tkaní hrubších látek. Často se také setkáváme s klienty azylových domů zabezpečujícími chod veřejných záchodků. Některé domy spolupracují s okolními firmami, které zaměstnávají bezdomovce v pracovních čtách. Zcela jistě je pro klienty zabývající se takovými pracemi motivující hmotný výsledek, z něž mají užitek ve formě vydělaných peněz či slevy na ubytování.

Další formou pracovní terapie je udržování pořádku a čistoty v zařízení. Uživatelé mají povinnost uklízet si na pokojích. Povinnost obvykle vyplývá z domácího řádu. Společné prostory, jako chodby, společenské místnosti, kuchyně a toalety udržují v čistotě také klienti, jež se v úklidu střídají stejně jako by bydleli v činžovních domech.

3 PRÁCE S UŽIVATELI AZYLOVÝCH DOMŮ

V této kapitole se budu zabývat tím, jak probíhá práce s klienty azylového domu od jednání se zájemcem až po ukončení smlouvy. Stejně tak jako u nabídky některých služeb se i tato práce s uživateli v jednotlivých azylových domech odlišuje. Meze jsou dány zákonem a odlišnosti se vytváří díky specifikům zařízení a z nich vyplývajících metodik. Právě proto že je obsah práce s klienty dán zákonnými měřítky, lze tento popis do určité míry zobecnit.

Díky níže popsané práci s uživateli azylových domů se zvyšuje jejich motivace pro provádění kroků nutných k začlenění se do společnosti.

3.1 Jednání se zájemci

Při jednání se zájemcem o službu zjišťuje pracovník k tomu pověřený, což obvykle bývá vedoucí zařízení nebo sociální pracovník, určité záležitosti týkající se zájemce. Aby se pracovník zorientoval, ptá se potenciálního klienta, v jaké situaci se nachází a co je důvodem vyhledání služeb azylového domu, s čím si představuje, že by mu mohli pracovníci pomoci a co od služby očekává. Mezi důležité informace patří to, zda je zájemce závislý na návykových látkách a jestli v minulosti spáchal trestný čin pro něj byl pravomocně odsouzen. Při ověřování vztahu k návykovým látkám se pracovník netáže zájemce přímo, což by bylo kontraproduktivní, ale prostřednictvím vhodných otázek, na jejichž základě lze závislost objevit. Všechny informace slouží k co nejobjektivnějšímu posouzení situace zájemce o službu a jsou podkladem pro rozhodování o přijetí do azylového domu.

Při rozhovoru pracovník zájemci přiblíží nabídku poskytovaných služeb, podobu bydlení, sdělí mu že v zařízení je nutno dodržovat určitá pravidla a ukáže mu prostory azylového domu.

O přijetí zájemce může rozhodovat vedoucí zařízení, sociální pracovník či celý tým. V Zákoně o sociálních službách jsou uvedeny tři důvody odmítnutí zájemce, a to naplněná kapacita, nesplnění podmínek cílové skupiny a zdravotní stav osoby vylučující poskytování služby.

3.2 Ubytování nového uživatele

Po rozhodnutí přijmout zájemce je tento obvykle ubytován v karanténní místnosti, která je oddělena od ostatních pokojů a kde nový uživatel bydlí do doby než je u něj provedena

lékařská prohlídka a potvrzena jeho bezinfekčnost nebo dokud neproběhne případná deratizace parazitů. Klient obdrží ložní prádlo, případně hygienické prostředky, je s ním sepsána smlouva o poskytnutí služby v azylovém domě a pracovník jej seznámí s domovním řádem. Pokud je to nutné, pracovníci mu zprostředkují pomoc ze skladu šatstva, kde si uživatel vyzvedne potřebné oblečení.

3.3 Osobní anamnéza

Osobní anamnéza slouží ke zmapování situace nového uživatele. Na základě osobní anamnézy jsou o klientovi zjištěny důležité informace, které poslouží k lepšímu pochopení jeho situace a ke zefektivnění pomoci ze strany azylového domu. Osobní anamnézu provádí sociální pracovník společně s uživatelem v několika prvních dnech jeho pobytu v zařízení. Data shromažďovaná při osobní anamnéze mohou být následující: datum narození, rodinný stav, počet dětí, vztahy s příbuznými, kontaktní osoby, údaje o předchozím bydlení, dřívějším zaměstnání, případné délce nezaměstnanosti, kontakty na úřady, kam uživatel dochází. Dále lze zjišťovat údaje o zdravotním stavu, protialkoholní či psychiatrické léčbě, trestnosti, atp. Informace jsou zapisovány do osobních karet uživatele a mají k nim přístup všichni pracovníci, kteří s ním pracují. Od získaných údajů se odráží sociální práce s klientem a je mu nabízena individuální pomoc v jeho situaci.

3.4 Tvorba individuálních plánů

Individuální plán slouží převážně k nalezení východiska z nepříznivé situace uživatele. Má mu pomoci uvědomit si cíle a cesty k jejich dosažení. Individuální plán obvykle vytváří uživatel společně se sociálním pracovníkem, který při rozpravě používá metodu řízeného rozhovoru. Uživatel si při individuálním plánování stanovuje to, čeho by chtěl v nejbližší době dosáhnout a kroky směřující k dosažení stanovených cílů. Také je třeba určit si termín splnění cílů, kdy dojde ke zhodnocení plánu. Jestliže uživatel splní cíle dříve, než byl stanoven termín revize individuálního plánu, zhodnotí jej se sociálním pracovníkem dříve a vytvoří se nový individuální plán. Pokud se z nějakých důvodů nedaří cíle naplňovat, sociální pracovník s klientem situaci probere. Klient si pak může stanovit další cíle nebo pokračuje v již započaté cestě.

Individuální plánování je jednou z nejdůležitějších součástí sociální práce, protože klient si zde určuje, jakým směrem se chce ubírat, říká, co potřebuje a s čím mu mohou zaměst-

nanci azylového domu pomoci. Správně vytvořený individuální plán a jeho následné dodržování je krokem k úspěšnému zařazení se do společnosti.

Azylové domy mají vytvořen systém individuálního plánování a i případných následných sankcí za jeho neplnění ze strany uživatele, což v některých případech může vést i k ukončení smlouvy o poskytnutí služby azylového domu. Zde je však nutné citlivé posuzování důvodů nesplněných cílů.

3.5 Dohlížení nad dodržováním domovního řádu

V každém azylovém domě platí domovní řád, který se uživatelé zaváží dodržovat při podpisu smlouvy. Rozsah řádů se různí zařízení od zařízení. Zatímco v jednom azylovém domě jsou pravidla určena na jedné straně A4, v jiném jsou rozepsána i na dvacet stran a mají podobu jakési vyhlášky, která stanoví i přesné sankce za porušování těchto norem. Domovní řád má dvojí funkci, a to resocializační a ochrannou. Resocializační funkcí je myšleno dodržování pravidel běžných pro lidi z většinové společnosti. Mezi ochranné funkce náleží zabránění takového jednání, které by mohlo ohrožovat či omezovat jiné klienty. Do domovního řádu patří kupříkladu dodržování pořádku a čistoty, zákaz vstupu pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, zamezení hrubému nebo násilnému jednání ze strany uživatele vůči jiným klientům nebo i pracovníkům, zákaz kouření v areálu mimo vyhrazená místa, zákaz poškozování vybavení azylového domu, atd.

3.6 Mediační jednání

Vychází z principů mediace jako takové a používá se tehdy, když mezi uživateli vznikne konflikt, který nejsou schopni sami vyřešit a zároveň o řešení mají zájem.

Úkolem mediátora, jímž je kompetentní pracovník zařízení, je zprostředkovat mezi stranami oboustrannou výměnu informací, které doposud vzájemně nevnímaly či si je nemohly z nejrůznějších důvodů sdělit. Dále má mediátor neustálým objektivizováním pohledů uživatelům usnadnit, aby sami dosáhli co nejlepší dohody výhodné pro obě strany.

3.7 Poskytování krizové intervence

Velký počet uživatelů přicházejících do azylových domů se nachází ve stavu psychické krize. Někdy tento stav může být i příčinou ztráty domova. Jelikož psychická krize

v mnoha případech ovlivňuje fungování člověka, je třeba aby ji klienti zpracovali. Z tohoto důvodu je jim ze strany pracovníků azylových domů nabízena krizová pomoc. Jedná se o sadu odborných rozhovorů, na jejichž základě se uživatel dokáže vyrovnat s krizí a ve své situaci se může posunout o krok dále. Aby pracovník zařízení mohl poskytovat krizovou intervenci musí minimálně absolvovat k tomu určené akreditované kurzy.

3.8 Poskytování motivačních rozhovorů

Motivační rozhovory patří mezi metody terapeutické práce s osobami, které trpí některou z forem návykového jednání. Jejich účelem je dosáhnout změny v závislém chování uživatele. Tato metoda je vhodná např. pro uživatele, kteří trpí závislostí na návykových látkách, jako jsou alkohol a jiné drogy, gameblerstvím, poruchami příjmu potravy, atd. Jejich výhodou je, že mohou motivovat dlouhodobě nezaměstnaného uživatele k hledání práce, apod.

Motivační rozhovory poskytují pracovníci, kteří absolvovali akreditovaný kurz ve vedení motivačních rozhovorů.

3.9 Vedení socioterapie

Socioterapie jsou skupinová setkání uživatelů, která vedou sociální pracovníci. Účel socioterapie tkví v rozvíjení, znovunabytí nebo udržení schopností a dovedností uživatelů, ať osobních nebo sociálních, sloužících k sociálnímu začlenění. Pro každé setkání se předem stanoví téma sloužící pro rozvíjení určitých schopností. Témata stanoví pracovníci nebo o ně požádají sami účastníci socioterapie. Tato setkávání jsou opět důležitá při resocializaci, protože učí klienty tomu, co ve společnosti budou potřebovat. Socioterapie nejsou povinné, proto je na pracovnících, aby uživatele motivovali k účasti na nich.

3.10 Učení sociálně žádoucím návykům

K tomu, aby uživatelé získali nebo obnovili sociální návyky, slouží domovní řád, který stanoví potřebná pravidla, jež by měli klienti dodržovat. Za porušování hrozí sankce, v některých případech získávají klienti za dodržování určité výhody. Dalším způsobem získání potřebných vzorců chování, jsou rozhovory pracovníků s uživateli na tato témata.

4 DALŠÍ ZAŘÍZENÍ URČENÁ OSOBÁM BEZ PŘÍSTŘEŠÍ

Aby byl přehled služeb poskytovaných lidem bez domova úplný, je třeba zmínit se o denních centrech a noclehárnách. Těchto služeb využívají především osoby, jež si navykly životu na ulici a nemají vůli situaci řešit. Prozatím nechtějí nic jiného než občasně zajít do zařízení, kde je jakési krátkodobé zázemí. Nevyhovovalo by jim bydlení v azylovém domě, které je přece jen náročnější, co se dodržování určitých pravidel týče. Nízkoprahová denní centra a noclehárny ale mohou v určitých případech sloužit jako předstupeň azylového domu. Jestliže osoba bez přístřeší začne využívat služeb některého z těchto zařízení, může se u něj časem projevit snaha po změně současného způsobu života. Takový člověk se může stát klientem azylového domu, kde je sociální práce intenzivnější a zase o něco větší možnost resocializace.

4.1 Nízkoprahová denní centra

Nízkoprahová denní centra poskytují služby osobám bez přístřeší nebo i lidem žijícím v podmínkách ohrožujících zdraví. Zařízení jsou otevřena pouze v denních hodinách a vždy záleží na každém zařízení, v jakém čase služby poskytuje. Provozní doba může být kupříkladu od 7:00 do 15:30 nebo od 11:00 do 18:00. V této době, mají uživatelé možnost kdykoliv přijít a využít nabízení služby.

Jak uvádí Úplné znění: Sociální zabezpečení (2008): „Základní činnosti při poskytování sociálních služeb v nízkoprahových denních centrech se zajišťují v rozsahu těchto úkonů:

- a) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu: umožnění celkové hygieny těla, pomoc při osobní hygieně;
- b) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy: vytvoření podmínek pro přípravu stravy, poskytnutí stravy odpovídající věku, zásadám racionální výživy a potřebám dietního stravování;
- c) Tato činnost může být zajištěna jen v rozsahu jednoho úkonu denně;
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání běžných záležitostí: pomoc při vyřizování běžných záležitostí, pomoc při obnovení nebo upevnění

kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob.“

Jak vyplývá z výše uvedeného, klienti denních center mají možnost sami provést hygienu nebo jim pomohou pracovníci, pokud uživatelé nejsou plně schopni sebeobsluhy. Dále zařízení přímo poskytuje stravu nebo si klienti mohou jídlo připravit sami. U jídla poskytovaného se ve většině případů jedná o polévku za mírný poplatek.

Pomocí při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání běžných záležitostí se rozumí pomoc při jednání s úřady, vysvětlování obsahu dokumentů, asistence při psaní žádostí a jiných dokumentů, doprovody k lékaři, pomoc při vyřizování dokladů, sociálních dávek, při hledání zaměstnání.

Uživatelé mají možnost využívat po určitý čas zázemí denního centra, kdy volné chvíle mohou trávit ve společenské místnosti. Pracovníci také poskytují krizovou intervenci.

Pokud chce uživatel využívat služeb denního centra, musí i zde dodržovat určitá pravidla, ty ale nebývají, ve srovnání s azylovými domy, tak podrobná a přísná. Jedná se většinou o následující předpisy zařízení:

- a) klient nesmí být pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek,
- b) nesmí být agresivní, ať verbálně nebo fyzicky – je tím myšleno jak k ostatním uživatelům, tak k pracovníkům,
- c) klient má respektovat pokyny pracovníků a nesmí narušovat chod denního centra,
- d) uživatel nemůže v centru pobývat, jestliže byl ze zařízení sankčně vyloučen díky nedodržování vnitřních pravidel,
- e) aby klient mohl využívat denního centra, nesmí mít takový příjem, jenž mu umožňuje hradit si běžné náklady.

4.2 Noclehárny

Služby nocleháren umožňují svým klientům strávit noc v důstojném prostředí a kromě toho poskytují i další služby. Nenabízí se zde celkové vyřešení obtížné situace uživatele, v níž se nachází, protože služby podle zákona uspokojují jen některé ze základních lidských potřeb. Určité noclehárny však nabízí i sociální poradenství.

Jak uvádí Úplné znění: Sociální zabezpečení (2008): „Základní činnosti při poskytování sociálních služeb v noclehárnách se zajišťují v rozsahu těchto úkonů:

- a) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu: zajištění podmínek pro běžné úkony osobní hygieny, zajištění podmínek pro celkovou hygienu těla;
- b) poskytnutí přenocování: přenocování, úklid, výměna ložního prádla.“

Služby poskytované v noclehárnách se hradí a platba se pohybuje v řádu desítek korun za noc. Placené jsou úkony související s přenocováním, případné sociální poradenství je zdarma.

Zařízení odmítají poskytovat nocleh osobám nacházejícím se pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, lidem agresivním nebo trpícím infekčními chorobami.

5 SDRUŽENÍ AZYLOVÝCH DOMŮ

Sdružení azylových domů bylo založeno v reakci na neorganizovaný vznik azylových domů v České republice po roce 1989. Zřizovateli těchto domů byly různé organizace a jejich azylové domy prováděly svou činnost nezávisle na ostatních. Aby se jejich činnost sjednotila, bylo založeno občanské sdružení azylových domů (S.A.D.). V současné době má sdružení přes osmdesát členů z celé České republiky. Jedná se jak o domy pro muže, tak pro ženy, matky s dětmi, pro seniory a domy na půli cesty.

Členství v S.A.D. se stalo prestižní záležitostí. Do sdružení je přijat pouze ten dům, který splňuje kritéria kvality v oblasti poskytování sociálních služeb a má jasnou a ucelenou koncepci. To tedy znamená, že azylový dům musí mít program zaměřený na komplexní pomoc lidem bez domova.

V čele S.A.D. stojí devítičlenný výbor, který je volený na čtyři roky. Zde jsou zastoupeny základní typy azylových domů. V rámci S.A.D. pracuje 9 odborných komisí, každý člen výboru S.A.D. je zároveň vedoucí jedné takové komise. Jedná se o komisi vzdělávací, legislativní, tiskovou, křesťanskou, mezinárodní, hospodářskou, komisi pro informatiku, domy na půli cesty a domy pro matky s dětmi. Komise zajišťují to, aby se v co největší míře dalo využít zkušeností, informací a kontaktů potřebných k práci v azylovém domě pro všechny členy S.A.D. Sdružení azylových domů pořádá různá školení, vydává tiskové materiály, spolupracuje s MPSV na reformě sociálních služeb, má vytvořen databázový program S.A.D. atd.

S.A.D. se snaží spoluvytvářet celkovou koncepci péče o lidi bez přístřeší. Se státní správou spolupracuje na rozvaze, kde je uvedeno, kolik azylových domů je potřeba a kde by měly být zřizovány. Podporuje vznik pravidel financování a spolupracuje s organizacemi, které pracují s ostatními rizikovými skupinami, a s probační a mediační službou. Dalším úkolem, který si S.A.D. stanovilo je pomoc při zakládání nových azylových domů. Nabízí nejen možnosti konzultací, ale také možnost stáží a přípravy nových zaměstnanců. Dále se snaží zapojovat do různých projektů, i mezinárodních, jež mají přispívat k řešení bezdomovectví.

6 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

V teoretické části jsem se zabýval pojmy bezdomovectví a bezdomovec, na nichž jsem chtěl přiblížit, o jaké osoby se jedná. Bezdomovci se totiž stávají uživateli azylových domů, kde s nimi začíná probíhat sociální práce a tím pádem se zvyšuje jejich možnost k uplatnění se ve společnosti.

Velkou kapitolou je část věnovaná popisu azylových domů a nabízených služeb. Je zde vysvětlen pojem azylový dům na základě Zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách a ve stručnosti jsou popsány druhy azylových domů, jejichž uživateli jsem se zabýval v empirické části práce.

Aby bylo zřejmé, jakým způsobem probíhá práce s klienty azylových domů od jejich přijetí až po ukončení služeb, další kapitola se věnuje konkrétním úkonům sociální práce s uživateli. Na základě této práce mohou být klienti motivováni ke změně ve své situaci a mohou se začít postupně začleňovat do společnosti.

Díky úplnosti popisu služeb pro bezdomovce následující část pojednává o nízkoprahových denních centrech a noclehárnách, které mohou být jakýmsi předstupněm azylových domů.

Poslední kapitola se věnuje organizaci zaštiťující azylové domy v České republice – Sdružení azylových domů.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 METODIKA VÝZKUMU

7.1 Cíl výzkumu

Ve své bakalářské práci jsem za cíl výzkumu stanovil sociodemografickou analýzu uživatelů azylových domů ve Zlínském kraji. Dalším výzkumným cílem bylo zjištění možností pracovního uplatnění těchto uživatelů. Pro sběr dat jsem zvolil kvantitativní druh výzkumu.

7.2 Stanovení hypotéz

H₁: Vzdělání uživatelů azylových domů odpovídá požadavkům zaměstnavatelů na volná pracovní místa.

H₂: I přes dostatečný počet pracovních nabídek je zaměstnáno méně než 30% uživatelů azylových domů.

H₃: Uživatelé azylových domů se zdravotním postižením (jak tělesným, tak mentálním) nemají dostatečné množství pracovních příležitostí.

7.3 Zkoumaný soubor

Ve Zlínském kraji působí třináct azylových domů. Z toho je šest pro matky s dětmi, případně pro ženy, šest pro muže a jeden koedukovaný. Pro zachování poměru mužů a žen byly k výzkumným účelům vybrány dva azylové domy pro muže, dva pro matky s dětmi a jeden koedukovaný. Pro určení zařízení pro muže a pro matky s dětmi byla použita metoda náhodného výběru. Aby byl výzkumný vzorek co nejpřesnější, z jednotlivých zařízení byli do výzkumu zahrnuti všichni uživatelé. Data byla zjišťována od uživatelů využívajících služeb azylových domů v době od 1. 1. do 31. 12 2008.

Nabídky zaměstnání byly zjišťovány ze všech úřadů práce ve Zlínském kraji v období od 14. 2. 2009 do 15. 4. 2009.

7.4 Metody výzkumu

Bezdomovci jsou k cizím lidem nedůvěřiví a je náročné získat si k nim přístup. Protože některá ze sbíraných dat byla osobního charakteru, hrozilo nebezpečí nepravdivých odpovědí ze strany lidí bez domova a díky tomu zkreslení výsledků výzkumu. Také by nebylo

možné zkoumat tak velký vzorek uživatelů, protože by byli dotazováni pouze aktuálně ubytování klienti. Z těchto důvodů byla zvolena technika studia dokumentů. Zkoumanými dokumenty byly osobní karty uživatelů, které o nich vedou pracovníci azylových domů. Dva azylové domy mi umožnily přímo nahlížet do osobních karet, v ostatních případech mně potřebné informace, z důvodu ochrany osobních údajů, tlumočili zaměstnanci azylových domů, kteří je četli ze záznamů o klientech.

Pro sběr dat týkajících se zaměstnání, byly použity internetové nabídky ze všech úřadů práce ve Zlínském kraji.

8 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Výsledky výzkumu byly seřazeny podle jednotlivých kritérií do tabulek četnosti a relativní četnosti. Při popisu tabulek byly získané výsledky pro větší přehlednost převedeny na procenta.

Tab. 1. Kapacita jednotlivých azylových domů v počtu lůžek

Název azylového domu	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Azylový dům č. 1 (koedukovaný)	21	0,214
Azylový dům č. 2 (pro muže)	30	0,306
Azylový dům č. 3 (pro muže)	32	0,327
Azylový dům č. 4 (pro ženy a matky s dětmi)	10	0,102
Azylový dům č. 5 (pro matky s dětmi)	5	0,051
	$\Sigma 98$	$\Sigma 1$

Tab. 2. Počet uživatelů jednotlivých azylových domů v roce 2008

Název azylového domu	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Azylový dům č. 1	79	0,300
Azylový dům č. 2	103	0,392
Azylový dům č. 3	50	0,190
Azylový dům č. 4	16	0,061
Azylový dům č. 5	15	0,057
	$\Sigma 263$	$\Sigma 1$

V tabulkách 1. a 2. nejsou uváděny názvy azylových domů. Důvodem je zachování anonymity některých zařízení, jež si nepřála být jmenována. První azylový dům je koedukovaný, druhé dva slouží pro muže a je zde patrný velký rozdíl v počtu uživatelů, přestože jejich kapacita je velmi podobná. Azylové domy č. 4 a č. 5 jsou určeny ženám a matkám s dětmi. Mají rozdílnou kapacitu ale téměř stejný počet uživatelů za rok 2008. Z výsledků je patrné, že azylovými domy pro muže a koedukovaným projde za rok více uživatelů než azylovými domy pro ženy a matky s dětmi.

Tab. 3. Ukazatel místa, z něhož uživatelé přišli do azylového domu

Dřívější pobyt	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Ulice	76	0,289
Jiný azylový dům	24	0,091
Ubytovna	33	0,125
Pronájem	38	0,144
Bydlení u známých	7	0,027
Bydlení s rodinou	56	0,213
Výkon trestu odnětí svobody	9	0,034
Psychiatrická léčebna	12	0,046
Jiné místo	8	0,031
	$\Sigma 263$	$\Sigma 1$

Tabulka 3. se zabývá místy, kde bezdomovci pobývali před tím, než se stali uživateli azylových domů a je rozdělena podle vlastních kritérií. Z výsledků vyplývá, že největší počet uživatelů azylových domů přišel z ulice a od rodinných příslušníků. Dále pak z ubytoven a z pronájmu. Nejméně uživatelů se do zařízení dostávalo od svých známých a z jiných míst, jimiž jsou myšleny kupříkladu lesy a provizorní přístřešky. Pozastavil bych se nad tím, že přímo od rodiny přišla téměř čtvrtina uživatelů. Znamená to tedy narušené vztahy v rodinách u této skupiny lidí.

Tab. 4. Doba pobytu uživatelů v azylovém domě

Délka pobytu v zařízení	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Do 6 měsíců	166	0,631
6 měsíců – 1 rok	61	0,232
Déle než 1 rok	36	0,137
	$\Sigma 263$	$\Sigma 1$

Tabulka popisuje dobu, po níž uživatelé žili v azylových domech. Uživatelé bydleli v zařízeních převážně kratší dobu, a to do půl roku. Jednalo se o 63 % uživatelů. Šest měsíců až jeden rok zde žilo 23 % uživatelů. Déle než rok pobývalo v zařízeních celkem 14 % klientů, což je nejnižší počet. Jedním z důvodů kratšího pobytu byla omezená doba poskytování služeb, která by neměla převýšit právě 12 měsíců.

Tab. 5. Rozdělení uživatelů dle kriteria pohlaví

Pohlaví	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Žena	50	0,19
Muž	213	0,81
	$\Sigma 263$	$\Sigma 1$

Tab. 6. Rozdělení uživatelů dle věku

Věk	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
18 – 30 let	49	0,186
31 – 40 let	48	0,183
41 – 50 let	58	0,220
51 – 60 let	67	0,255
Více než 60 let	41	0,156
	$\Sigma 263$	$\Sigma 1$

Tab. 7. Rozdělení uživatelů dle pohlaví ve věku 18 – 30 let

Pohlaví	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Žena	14	0,286
Muž	35	0,714
	$\Sigma 49$	$\Sigma 1$

Tab. 8. Rozdělení uživatelů dle pohlaví ve věku 31 – 40 let

Pohlaví	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Žena	15	0,312
Muž	33	0,688
	$\Sigma 48$	$\Sigma 1$

Tab. 9. Rozdělení uživatelů dle pohlaví ve věku 41 – 50 let

Pohlaví	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Žena	14	0,241
Muž	44	0,759
	$\Sigma 58$	$\Sigma 1$

Tab. 10. Rozdělení uživatelů dle pohlaví ve věku 51 – 60 let

Pohlaví	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Žena	6	0,09
Muž	61	0,91
	$\Sigma 67$	$\Sigma 1$

Tab. 11. Rozdělení uživatelů dle pohlaví ve věku nad 60 let

Pohlaví	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Žena	2	0,049
Muž	39	0,951
	$\Sigma 41$	$\Sigma 1$

V tabulkách 5. až 11. jsou zpracována data týkající se pohlaví a věku uživatelů. Bylo zjištěno, že v zařízeních žilo v roce 2008 81 % mužů a pouze 19 % žen. 26 % uživatelů, což je největší množství, bylo ve věku mezi 51 – 60 let a nejméně v kategorii nad 60 roků a to 16 %. Počty v ostatních věkových skupinách se příliš neliší. Je patrné, že s věkem klesá počet žen, kdy v posledních dvou věkových skupinách bylo obsaženo jen 9 % respektive 5 % uživatelů v porovnání s muži. Do prvních třech věkových kategorií náleželo 29 %, 31 % a 24 % žen. Nižší počet žen – uživatelů azylových domů může být způsoben omezenější kapacitou zařízení pro ženy a matky s dětmi. Z výsledků také vyplývá nejvyšší ohroženost bezdomovectvím u věkové kategorie 51 – 60 let.

Tab. 12. Rozdělení uživatelů azylových domů podle rodinného stavu

Rodinný stav	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Svobodný/á	83	0,316
Ženatý/vdaná	22	0,084
Rozvedený/á	150	0,570
Vdovec/vdova	8	0,030
	$\Sigma 263$	$\Sigma 1$

Kritérium rozdělení uživatelů podle rodinného stavu ukázalo na nejvyšší počet rozvedených (57 %) a dále pak svobodných uživatelů (32 %). V azylových domech se dále nacházelo 8 % ženatých a vdaných uživatelů a uživatelek a nejméně, což byla 3 %, uživatelů vdovských. Nejtypičtějšími uživateli azylových domů byli lidé rozvedení a dále svobodní, tedy osoby bez vlastních rodin, ať už o ně přišly neb je nezaložily.

Tab. 13. Počet dětí klientů azylových domů

Počet dětí	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Žádné	133	0,507
Jedno	28	0,144
Dvě	64	0,243
Tři	23	0,087
Více než tři	5	0,019
	Σ	$\Sigma 1$

Tabulka 13. ukazuje počty dětí uživatelů azylových domů. Je patrné, že 51 % uživatelů nemělo žádné dítě. Mezi uživateli majícími děti jich nejvíce (24 %) bylo s počtem dvou potomků, dále pak s jedním, třemi a pouze 2 % uživatelů zplodilo více než tři děti. Zde se jednalo již o větší počet potomků, jako jsou 5 až 8.

Tab. 14. Zdravotní stav klientů

Zdravotní stav	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Dobrý	219	0,833
Tělesný hendikep	19	0,072
Psychiatrické onemocnění	21	0,080
Mentální retardace	4	0,015
	$\Sigma 263$	$\Sigma 1$

Tabulka 14. poukazuje na zdravotní stav uživatelů. Zabýval jsem se tělesným hendikepem, psychiatrickým onemocněním a mentální retardací. Tyto faktory jsou totiž omezujícími při hledání zaměstnání. Přestože mentální retardace patří mezi psychiatrická onemocnění, vyčlenil jsem ji jako samostatnou, jelikož má v pracovním uplatnění jiný charakter. Postihuje intelekt a takový člověk může vykonávat jen málo druhů zaměstnání. Další psychiatrické nemoci se dají s větším či menším úspěchem léčit a zaměstnavatel ani nemusí poznat, že jeho pracovník je nemocen.

Dříve než uživatelé nastoupí do azylového domu, musí projít zdravotní prohlídkou jejíž výsledek předkládají pracovníkům zařízení a na tomto podkladě je rozhodnuto, zda budou přijati. Zařízení tedy mají podchyceny údaje o zdravotním stavu uživatelů.

Výsledek poukazuje na dobrý zdravotní stav u 83 % uživatelů, kteří by tak bez zdravotního omezení mohli pracovat. Ztížené možnosti zaměstnání mělo 8 % uživatelů s psychiatrickým onemocněním, 7 % s tělesným hendikepem a 2 % trpící mentální retardací. Uživatelé s tělesným hendikepem trpěli zejména vadami pohybového ústrojí, onemocněním ledvin a amputacemi končetin.

Tab. 15. Omezení způsobilosti k právním úkonům

Způsobilost k právním úkonům	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Neomezena	259	0,985
Omezena	4	0,015
	Σ 263	Σ 1

Z tabulky 15., která se zabývá rozdělením uživatelů dle omezení způsobilosti k právním úkonům vyplývá, že drtivá většina uživatelů nebyla omezena ve způsobilosti k právním úkonům a pouze 1,5 % ano. Zde se jednalo o omezení svéprávnosti při nakládání s finanční hotovostí.

Tab. 16. Stupeň vzdělání uživatelů

Stupeň vzdělání	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Zvláštní škola	2	0,008
Základní	87	0,331
Střední odborné	90	0,342
Úplné střední	80	0,304
Vysokoškolské	4	0,015
	Σ	Σ 1

Tab. 17. Rozdělení uživatelů dle kritéria oboru na stupni středního odborného vzdělání

Obor	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Automechanik	3	0,033
Barman/číšník	1	0,011
dopravní	2	0,022
Dřevozpracující	9	0,100
Hornictví	2	0,022
Instalatérství	3	0,033
Obuvnictví	1	0,011
Příprava pokrmů	10	0,111
Stavební	15	0,167
Strojní	32	0,356
Textilní	5	0,056
Zemědělství/zahradictví	7	0,078
	$\Sigma 90$	$\Sigma 1$

Tab. 18. Rozdělení uživatelů dle kritéria oboru na stupni úplného středního vzdělání

Obor	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Dopravní	4	0,050
Ekonomické	11	0,137
Elektrotechnické	3	0,038
Gymnázium	23	0,286
Chemické	1	0,013
Stavební	3	0,038
Strojní	32	0,400
Zemědělství/zahradictví	3	0,038
	$\Sigma 80$	$\Sigma 1$

Tab. 19. Rozdělení uživatelů dle kritéria oboru na stupni vysokoškolského vzdělání

Obory	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Ekonomické	2	0,5
Jaderná fyzika	1	0,25
Zemědělské	1	0,25
	$\Sigma 4$	$\Sigma 1$

Tabulky 16. – 19. se věnují stupňům vzdělání, které uživatelé dosáhli a vystudovaným oborům na jednotlivých stupních vzdělání. Obory jsem rozdělil do skupin dle vlastních kritérií na základě získaných výsledků.

Nejpočetnější skupina uživatelů a to 34 % získala střední odborné vzdělání, tzn. výuční list, dále pak 33 % mělo pouze vzdělání základní, 30 % maturitu, 2 % vysokoškolský titul a 1 % dosáhlo vzdělání na stupni zvláštní školy.

Na střední odborné škole byli uživatelé vzděláni převážně v oborech strojírenských (36 %), dále pak stavebních (17 %) a v přípravě pokrmů (11 %), jimiž se myslí kuchařství, pekařství a cukrářství. Za zmínky by ještě stály obory dřevozpracující a zemědělské. Zastoupení ostatních oborů bylo pouze v několika málo procentech.

Vzdělání úplného středního dosáhli uživatelé převážně v oborech strojírenských (40 %), na gymnáziích (29 %) a na školách ekonomických (14 %).

Vysokoškolsky vzdělaní uživatelé absolvovali obory ekonomické, jadernou fyziku a obor zemědělský.

Bylo zjištěno, že uživateli azylových domů se mohou stát i lidé inteligentní, jež mají maturitní vzdělání a v malé míře i vysokoškoláci.

Tab. 20. Vztah k alkoholu – četnost požívání alkoholu v zařízeních

Četnost požívání alkoholu	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Nikdy	68	0,259
Méně než jednou měsíčně	23	0,087
Jednou až dvakrát měsíčně	35	0,133
Jednou týdně	76	0,289
Častěji než jednou týdně	61	0,232
	$\Sigma 263$	$\Sigma 1$

Tab. 21. Jiné závislosti

Závislosti	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Jiné návykové látky	15	0,577
Gamblerství	11	0,423
	$\Sigma 26$	$\Sigma 1$

Tabulky 20. a 21. vyjadřují četnost požívání alkoholu a zabývají se i jinými závislostmi. Nejvíce jsem se zabýval závislostí na alkoholu, pro předpoklad k jeho největšímu nadužívání.

Pracovníci vedou záznamy o tom, kdy uživatelé byli přistiženi pod vlivem alkoholu při příchodu do zařízení či přímo v azylovém domě. Výsledky se však do jisté míry mohou lišit od skutečnosti, jelikož se občas u některých uživatelů stává, že na sobě mírnější opilost nedají znát.

Bylo zjištěno, že 26 % uživatelů nikdy nepožilo alkohol v zařízeních. Největší skupina uživatelů a to 29 % požívala alkohol jednou týdně, dále pak 23 % častěji než jednou týdně, 13 % jednou až dvakrát měsíčně a 9 % méně než jednou měsíčně.

Jiné návykové látky jako je pervitin a marihuana požívalo 6 % z celkového počtu uživatelů a gameblerstvím trpěla 4 % uživatelů.

Tab. 22. Rozdělení druhu příjmu uživatelů

Druh příjmu	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Mzda	33	0,125
Podpora v nezaměstnanosti	9	0,034
Starobní důchod	39	0,149
Částečný/plný invalidní důchod	24	0,091
Dávky státní sociální podpory	4	0,015
Dávky pomoci v hmotné nouzi	108	0,412
Kombinace výše uvedených	13	0,049
Žádný příjem	28	0,106
Výživné	3	0,011
Nezjištěno	2	0,008
	$\Sigma 263$	$\Sigma 1$

Tab. 23. Výše příjmu

Výše příjmu	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
0 – 4 999,- Kč	203	0,772
5 000 – 9 999,- Kč	45	0,171
10 000 – 14 999,- Kč	11	0,041
15 000,- Kč a více	2	0,008
Nezjištěno	2	0,008
	$\Sigma 263$	$\Sigma 1$

Druh příjmů a výši příjmů popisují tabulky 22. a 23. Pokud se budeme věnovat druhu příjmů, pak 41 % uživatelů čerpalo dávky pomoci v hmotné nouzi, 15 % starobní důchod, 13 % uživatelů pobíralo mzdu, 11 % bylo bez jakéhokoliv příjmu, 9 % mělo částečný nebo plný invalidní důchod. Kombinace příjmů, podpora v nezaměstnanosti, dávky státní sociální podpory, a výživné byly zastoupeny jen u malého počtu uživatelů. U dvou uživatelů nebylo možné druh příjmu ověřit, protože se v zařízeních zdrželi jen několik dnů, aniž by příjem uvedli.

Pozastavil bych se u dávek pomoci v hmotné nouzi z důvodu nejvyšší četnosti tohoto druhu příjmu. Z těchto dávek uživatelé dostávali příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení. Jedná se o pomoc státu osobám, jež nemají dostatečný příjem k tomu, aby mohly uspokojovat své základní životní potřeby. Zároveň ovšem musí prokázat určitou snahu pro zlepšení své situace tím, že je třeba aby byly registrovány na úřadě práce jako uchazeči o zaměstnání. Pokud byly sankčně vyřazeny z úřadu práce, nemají možnost získat žádnou finanční pomoc. Výše příspěvku na živobytí činí částku existenčního minima, čili u jednotlivců asi 2 500,- Kč. Doplatek na bydlení pokrývá náklady spojené s ubytováním v azylovém domě. 41 % uživatelů tedy dostačoval tento měsíční příjem.

Tabulka 22. kromě výše příjmů poukazuje na fakt zaměstnanosti uživatelů azylových domů, kdy bylo zjištěno, že pouze 13 % z celkového počtu zkoumaných osob pracovalo. Zdá se tedy, že systém pomoci v hmotné nouzi není dostatečně motivujícím a uživatelé azylových domů raději pobírají minimální měsíční částku k přežití, než aby pracovali.

Tab. 24. Délka nezaměstnanosti u aktuálně nezaměstnaných uživatelů

Délka nezaměstnanosti	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Kratší než 1 rok	35	0,188
1 – 4 roky	74	0,398
5 – 9 let	26	0,140
Více než 10 let	13	0,070
Přesná doba nezjištěna	38	0,204
	$\Sigma 186$	$\Sigma 1$

Tabulka 24 se zabývá délkou nezaměstnanosti u aktuálně nezaměstnaných uživatelů, mezi něž nebyly započítány osoby pobírající mzdu, starobní důchod a rodičovský příspěvek. Z celkového počtu nezaměstnaných uživatelů, kterých bylo 186, trvala délka nezaměstnanosti 1 – 4 roky u 40 % vzorku, 19 % uživatelů nepracovalo kratší dobu než 1 rok, 14 % bylo nezaměstnáno 5 – 9 let a 7 % delší dobu.

U 20 % uživatelů nebyla délka nezaměstnanosti zjištěna, jelikož tento údaj byl v osobních kartách nepovinným.

Tab. 25. Ukazatel počtu vystřídání zaměstnání během jednoho roku

Počet vystřídání zaměstnání	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Žádné	219	0,833
Jedno	28	0,106
Dvě	12	0,046
Tři	3	0,011
Více	1	0,004
	$\Sigma 263$	$\Sigma 1$

V tabulce 25. je uvedena četnost střídání zaměstnání uživateli v průběhu jednoho roku. Výsledky ukazují, že většina uživatelů, která činí 83 %, nebyla zaměstnána vůbec. Dále 11 % uživatelů mělo jedno zaměstnání, 5,5 % vystřídalo dvě práce, 1 % prošlo třemi zaměstnáními a 0,5 % mělo více než tři zaměstnání.

V následující části výzkumu jsem se zabýval zjišťováním nabídek zaměstnání všech úřadů práce ve Zlínském kraji v období od 14. 2. 2009 do 15. 4. 2009. Data byla rozdělena dle požadavků zaměstnavatelů odpovídajících jednotlivým stupňům vzdělání a dále pak podle požadovaných oborů na stupních vzdělání středního odborného, úplného středního a vysoškolského.

Tab. 26. Rozdělení počtu nabídek zaměstnání dle okresů

Okres	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Kroměříž	420	0,389
Uherské Hradiště	94	0,087
Vsetín	355	0,328
Zlín	212	0,196
	Σ 1081	Σ 1

Tabulka 26. vypovídá o počtu nabídek zaměstnání jednotlivých úřadů práce. 39 % pracovních míst, což je nejvíce, bylo nabízeno Úřadem práce v Kroměříži, následovalo 33 % nabídek v okrese Vsetín, 19 % na Zlínsku a 9 % pracovních příležitostí bylo v okrese Uherské Hradiště.

Tab. 27. Požadovaný minimální stupeň vzdělání v nabídkách zaměstnání

Požadovaný stupeň vzdělání	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Zvláštní škola	0	0
Základní	138	0,128
Střední odborné (vyučení)	572	0,529
Úplné střední (maturita)	276	0,255
Vysokoškolské	95	0,088
	Σ 1081	Σ 1

Dle tabulky 27., v níž jsou uvedeny požadované minimální stupně vzdělání v nabídkách práce, je patrné, že zaměstnavatelé hledali převážně pracovníky vyučené (53 %), dále měli zájem o pracovníky s maturitou (26 %), 13 % zaměstnání bylo vhodné pro osoby se základním vzděláním a 9 % pro vysokoškoláky. Nabídky práce nebyly žádné pro absolventy škol zvláštních.

Tab. 28. Požadovaný obor v nabídkách zaměstnání na stupni středního odborného vzdělání

Požadovaný obor	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Automechanik	32	0,056
Barman/číšník	49	0,086
Dřevozpracující	41	0,072
Elektrotechnické	54	0,094
Instalatérství	8	0,014
Kadeřnictví	2	0,003
Obuvnictví	4	0,007
Prodavač	18	0,031
Příprava pokrmů	91	0,159
Stavební	94	0,164
Strojní	69	0,121
Textilní	5	0,009
Výpočetní technika	1	0,002
Zemědělství/zahradnictví	7	0,012
Bez konkrétního požadavku na obor	97	0,170
	$\Sigma 572$	$\Sigma 1$

Okruhy oborů v tabulce 28. jsem rozdělil dle vlastních kritérií na podkladu získaných výsledků.

Na stupni středního odborného vzdělání neměli zaměstnavatelé konkrétní požadavky na obor u 17 % inzerátů, dále byly v nabídkách práce nejčastěji zastoupeny příležitosti pro obory stavební (16 %), osoby vyučené pro přípravu pokrmů (19 %), obory strojní (12 %), elektrotechnické (9 %), pro barmany a číšníky (8 %) a automechaniky (6 %).

Tab. 29. Požadovaný obor v nabídkách zaměstnání na stupni úplného středního vzdělání

Požadovaný obor	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Ekonomické	42	0,152
Elektrotechnické	12	0,043
Chemické	4	0,014
Pedagogické	6	0,022
Stavební	27	0,099
Strojní	38	0,138
Výpočetní technika	16	0,058
Výtvarné	9	0,033
Zdravotnické	43	0,156
Zemědělství/zahradnictví	5	0,018
Bez konkrétního požadavku na obor	74	0,267
	$\Sigma 276$	$\Sigma 1$

Tabulka 29. uvádí okruhy požadovaných oborů na stupni úplného středního vzdělání, rozdělené podle vlastních kritérií, pro něž byly podkladem získané výsledky.

U úplného středního vzdělání zaměstnavatelé nepožadovali konkrétní obor pro 27 % nabídek, častý zájem byl o obory zdravotnické a to v 16 %, ekonomické v 15 %, strojírenské ve 14 % a stavební u 10 % nabídek.

Tab. 30. Požadovaný obor v nabídkách zaměstnání na stupni vysokoškolského vzdělání

Požadovaný obor	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Ekonomické	16	0,168
Elektrotechnické	7	0,073
Humanitní	9	0,095
Chemické	2	0,021
Lékařské	11	0,116
Pedagogické	10	0,105
Právní	2	0,021
Stavební	7	0,073
Strojní	9	0,095
Výpočetní technika	7	0,073
Výtvarné	1	0,011
Zdravotnické	9	0,095
Zemědělské	1	0,011
Bez konkrétního požadavku na obor	4	0,043
	$\Sigma 95$	$\Sigma 1$

V tabulce 30. jsem okruhy oborů v pracovních nabídkách požadovaných u vysokoškolského vzdělání rozdělil taktéž na základě získaných výsledků.

Do zdravotnických oborů jsem zařadil fyzioterapii a vysokoškolsky vzdělané zdravotní sestry.

Nejvíce inzerátů vhodných pro zájemce o práci z řad absolventů vysokých škol souviselo s obory ekonomickými, lékařskými a pedagogickými. Je patrné, že bylo zastoupeno velké

množství oborů, ale s menším počtem pracovních nabídek, než pro absolventy učilišť a maturitních oborů.

Tab. 31. Nabídka zaměstnání pro zdravotně postižené.

Nabídka zaměstnání	Četnost n_i	Relativní četnost f_i
Zaměstnání vhodné pro zdravotně postižené	29	0,027
Zaměstnání pouze pro osoby zdravé	1052	0,973
	$\Sigma 1081$	$\Sigma 1$

Z tabulky 31. zabývající se nabídkami práce zdravotně postiženým osobám vyplývá, že pouze 3 % ze všech pracovních příležitostí byla určena osobám se zdravotním handicapem. Takoví lidé tedy nemají téměř žádné možnosti pro pracovní uplatnění.

9 INTERPRETACE A DISKUSE VÝSLEDKŮ

Výsledky výzkumu ukazují na vysoký rozdíl mužů a žen využívajících služeb azylových domů. Mužů bylo 81 % a žen 19 %. Bezdomovectví a následné využívání služeb azylových domů se tedy z velké většiny týká mužského pohlaví. Ženy také přichází do azylových domů z odlišných příčin než muži, často totiž utíkají před domácím násilím. Navíc potřebují jiný typ služby, jelikož se starají o děti. Zařízení určená matkám s dětmi jsou koncipována jako malé byty, kde se ženy mohou postarat o své potomky a mají vlastní domácnost. Tyto azylové domy musí pojmout jak ženy, tak i jejich děti, jichž v některých případech bývá mnoho. Byty musí nabízet dostatek prostoru. Z těchto důvodů je kapacita azylových domů pro matky s dětmi omezená. Dalším důvodem malého počtu žen bez domova využívajících služeb azylových domů může být fakt, že často hledají útočiště u svých přátel a rodinných příslušníků. Muži naopak častěji pobývají na ulici nebo jiných veřejných místech.

Na základě ukazatele věku bylo zjištěno, že v azylových domech jsou zastoupeny všechny věkové skupiny. Nejvíce uživatelů je ve věku 51 – 60 let. Pro tyto osoby je obtížné najít práci, jelikož zaměstnavatelé dávají přednost mladším ročníkům. Díky nezaměstnanosti si nemohou dovolit platit nájem nebo opatřit si jiné bydlení, což může být důvodem toho, že tato věková skupina je nejčtenější. Starší 60 let pak již pobírají starobní důchod a buď nejsou motivováni práci hledat z důvodu stálého příjmu, i když často není vysoký, nebo z různých příčin pracovat nemohou, aby si přivydělali. Mladší ročníky jsou až na výjimky zdravé a práci by mohly mít. Přesto zaměstnání nejsou. Při srovnání s druhem příjmů, pobíralo 41 % uživatelů dávky pomoci v hmotné nouzi. I přes nevysokou částku, která činí 2500,- Kč až 3 000,- Kč měsíčně, uživatelé raději nepracují a pro živobytí jim takový příjem dostačuje.

Rozdělení uživatelů azylových domů podle rodinného stavu dává poznat, že celkem 57 % z bylo rozvedených a 31 % svobodných. Dá se říci, že bezdomovci a později uživateli azylových domů se v drtivé většině stávají lidé, kteří o rodiny přišli nebo je vůbec nezaložili. Důvodem může být právě to, že ztratili nebo vůbec nemají místo, které by i díky blízkým lidem mohli považovat za domov.

Téměř polovina, přesněji 49 % uživatelů má vlastní děti. V případech již dospělých potomků, kteří sami mají kde bydlet, je s podivem to, že rodiče nechávají bydlet na ulici nebo v azylovém domě. Přestože by klienti mohli žít se svými dětmi, v mnoha případech to ne-

lze, protože rodinné vztahy bývají napjaté nebo tak narušené, že rodiny spolu vůbec nestýkají.

Při zkoumání zdravotního stavu uživatelů bylo zjištěno, že 83 % z nich mělo dobrý zdravotní stav a netrpělo žádnými výraznými potížemi somatického nebo psychického charakteru. Fyzickým hendikepem bylo postiženo 7 % uživatelů, 8 % trpělo některou z forem psychiatrického onemocnění vyjma závislostí a 2 % mělo mentální retardaci. Výsledek tedy pokazuje na převážnou většinu uživatelů s dobrým zdravotním stavem, který je neomezuje při hledání zaměstnání.

Podle výsledků můžeme dále říci, že téměř všichni uživatelé nebyli zbaveni či omezeni ve způsobilosti k právním úkonům, pouze u 2 % byla svéprávnost omezena. Až na několik málo jedinců mohli tedy uživatelé nakládat se svým životem podle vlastních představ a nebyli vázáni na opatrovníka. V jenom případě byl uživatel omezen ve způsobilosti k právním úkonům při pobytu v zařízení, které však nebylo navrhovatelem. V azylových domech se i přes zjištěné skutečnosti pohybuje velký počet jedinců, jejichž jednání neodpovídá inteligenci, která je v normě a oni sami si tímto chováním spíše ubližují. Jedná se většinou o psychiatricky nemocné nebo uživatele s alkoholovou demencí.

Pokud se budeme zabývat vzděláním uživatelů azylových domů, můžeme si povšimnout jejich poměrně vysoké vzdělanosti. 66 % zkoumaných osob bylo vzděláno výše než na základním stupni a pouze 1 % absolvovalo zvláštní školu. Ztráta domova a následný pobyt v azylovém domě tedy přímo nesouvisí s výší vzdělání a zasahuje osoby se vzděláním základním, středoškolským a dokonce i vysokoškolským, i když poslední jmenovaná skupina je zastoupena jen dvěma procenty.

Uživatelé, jež se vyučili, byli nejvíce vzděláni v oborech strojírenských, stavebních, kuchařských, pekařských a cukrářských. Mezi maturitními obory byli nejvíce zastoupeni absolventi gymnázií a strojírenských oborů. Uživatelé vysokoškoláci měli převážně ekonomické vzdělání.

Na ztrátu domova působí jiné faktory než vzdělání a inteligence, jimiž se bakalářská práce nezabývala a lze je jen odhadovat. Obecně se může jednat o nevytvoření mechanismů pomáhajících při vyrovnávání se s krizovými situacemi. Takoví lidé neunesou kupříkladu rozchod s partnerem, jemuž patří byt a díky silnému stresu se uchýlí k alkoholu a dostanou se až na samé dno.

Ukazatel vztahu k alkoholu a jiných závislostí dokazuje, že velký počet uživatelů trpí některou z forem návykového jednání. Ponejvíce se jedná o alkohol, kdy pouze 26 % uživatelů nepožívalo alkohol a 9 % méně než jednou měsíčně. V normě by ještě mohlo být požívání alkoholu jednou až dvakrát měsíčně u 13 % uživatelů. Pokud však požívají alkohol častěji, berou jiné návykové látky či trpí gameblerstvím, jejich závislost je pro ně omezující a není možné, aby se bez léčby resocializovali nebo jen získali stálé a dobře placené zaměstnání. Lze říci, že alkoholismus nebo jiné závislé chování je typickým rysem asi poloviny uživatelů azylových domů.

Při zkoumání výše příjmů ověřené skutečnosti ukázaly, že 77 % uživatelů azylových domů mělo příjem nižší než 5 000,- Kč za měsíc. Pouze 17 % pobíralo částku od 5 000,- Kč do 9 999,- Kč. Počet uživatelů s vyšším příjmem byl zanedbatelný. Pokud se podíváme na druhy příjmů, můžeme zjistit, že 41 % zkoumaných osob pobíralo dávky pomoci v hmotné nouzi, 15 % starobní důchod, 11 % bylo bez příjmu, 9 % mělo invalidní důchod a pouze 13 % pobíralo mzdu. Příjmy zbytku uživatelů byly na základě podpory v nezaměstnanosti, výživného, dávek státní sociální podpory nebo kombinace některých druhů příjmů. Když srovnáme výši příjmů a druh příjmu lze si povšimnout souvislosti mezi těmito ukazateli. Většina kategorií příjmů, jako jsou dávky pomoci v hmotné nouzi, invalidní důchod, podpora v nezaměstnanosti, je velmi nízká. Pokud tito lidé pracují, vykonávají obvykle méně kvalifikované práce a dostávají tudíž nižší mzdu.

Nezaměstnaní uživatelé byli bez práce do jednoho roku v 19 %, u 20 % nebyla délka nezaměstnanosti zjištěna a zbytek (61 %) neměl práci déle než jeden rok. Je známo, že čím déle je člověk bez zaměstnání, klesá jeho motivace k hledání práce a pracovní návyky ztrácí. Také si zvykne na nízký příjem z dávek pomoci v hmotné nouzi a doba jeho nezaměstnanosti se neustále zvyšuje.

Dále se budu věnovat popisu nabídek zaměstnání zveřejněných úřady práce ve Zlínském kraji. Počty volných pracovních míst se v jednotlivých okresech lišily, nejvyšší rozdíl byl mezi Kroměříží s nejvyšší nabídkou a Uherským Hradištěm, kde bylo inzerátů nejméně. Důvodem může být vyšší nezaměstnanost na Uherskohradištsku, kde je tím pádem většina pracovních míst obsazena a nabídka je nízká. Naopak v okrese Kroměříž By mohla být nižší nezaměstnanost a proto vyšší poptávka zaměstnavatelů.

Výsledky u kritéria zaměstnavateli požadovaného stupně vzdělání ukázaly na nejvyšší poptávku po vyučených pracovnících, konkrétně se jednalo o 53 %. Následovaly nabídky pro maturitní obory (26 %), u 13 % nabídek dostačovalo základní vzdělání a u 9 % volných míst bylo požadováno vysokoškolské vzdělání. Pro absolventy zvláštních škol se neobjevila žádná nabídka. Převážný počet volných míst byl tedy zjištěn pro absolventy učilišť a maturanty. Důvodem může být nedostatek kvalifikovaných pracovníků pro některé obory, kdežto práce nekvalifikované nebo naopak vysoce kvalifikované s požadavky vysokoškolského vzdělání bývají obsazeny.

Pokud se budu zabývat ověřením hypotéz, tak hypotéza H_1 : Vzdělání uživatelů azylových domů odpovídá požadavkům zaměstnavatelů na volná pracovní místa, byla potvrzena. Přestože některé obory nebyly v pracovních nabídkách požadovány, plně by dostačoval stupeň dosaženého vzdělání. Hypotéza H_2 : I přes dostatečný počet pracovních nabídek je zaměstnáno méně než 30% uživatelů azylových domů, byla taktéž potvrzena. Navíc číslo 30 % bylo v hypotéze stanoveno jako příliš velké. Z celkového počtu uživatelů totiž pracovalo pouze 13 %. Hypotéza H_3 : uživatelé se zdravotním postižením nemají dostatečné množství pracovních příležitostí, se ukázala jako pravdivá. Ze všech nabídek zaměstnání byla pouze 3 % vhodná pro zdravotně handicapované. Znamená to tedy, že takoví klienti by si práci mohli najít jen s velkými obtížemi.

Při srovnání výsledků sociodemografické analýzy uživatelů azylových domů a nabídek zaměstnání na úřadech práce lze dojít k následujícím závěrům. Pokud by zaměstnanost uživatelů azylových domů závisela na jejich vzdělání, většina ze zkoumaného vzorku by si práci mohla nalézt. Pro všechny stupně vzdělání kromě zvláštního je poměrně hojná nabídka pracovních příležitostí. V požadavcích zaměstnavatelů nejsou obsaženy všechny obory, které uživatelé vystudovali, ale ve velkém počtu případů zaměstnavatelé nechtěli konkrétní obor, postačoval jim pouze dosažený stupeň vzdělání. Uživatelé azylových domů v produktivním věku mají tedy hodně možností v pracovním uplatnění, přesto jich pracuje jen malý počet. Systém dávek pomoci v hmotné nouzi, jehož uživatelé využívali v hojné míře, nepůsobí dostatečně motivujícím způsobem. Dále asi polovina klientů azylových domů často požívala alkohol, který výrazně omezuje schopnost pracovat. Dalšími faktory,

které zde hrají roli, mohou být ztráta motivace a pracovních návyků, odmítání ze strany společnosti, atd. Poslední tři uvedené faktory však nebyly předmětem výzkumu, jeho cílem bylo popsat možnosti uživatelů azylových domů v pracovním uplatnění. Závěrem lze říci, že možnosti k pracovnímu uplatnění mají uživatelé vzhledem ke vzdělání a pracovním nabídkám dostatek.

ZÁVĚR

Člověk bez domova, který se stane uživatelem azylového domu, již alespoň částečně chce provést něco ve své situaci. Přestal mu vyhovovat život na ulici, nádraží či jinde, kde přebýval a rád by měl alespoň střechu nad hlavou a pohodlnou postel. Azylové domy mají být odrazovým můstkem pro takové lidi a mají jim napomáhat v začlenění se do hlavního proudu společnosti. Na základě práce probíhající v těchto zařízeních mají klienti větší možnosti, než kdyby žili na ulici. V azylovém domě se mohou opět naučit ztraceným sociálním návykům potřebným pro soužití s ostatními lidmi a postupnými kroky si najít vlastní bydlení. Úspěch resocializace do značné míry závisí na samotných uživateli, ale také na schopnostech pracovníků a systému práce azylových domů.

Výsledky empirické části ukázaly na to, že pracovních příležitostí pro uživatele azylových domů je dostatečné množství. Nabídka koresponduje se vzděláním klientů a ve většině případů také s vystudovanými obory. Přesto pracovalo jen 13 % osob ze zkoumaného vzorku. Významným faktorem nezaměstnanosti je dozajista alkoholová závislost, která je typická pro asi polovinu uživatelů azylových domů. Zaměstnavatelé nechtějí nabízet práci alkoholikovi. Velkou roli zde pravděpodobně hraje ztráta pracovních návyků a zvyk pobírat jen nízký příjem ve formě dávek pomoci v hmotné nouzi, které člověk obdrží bez námahy. O bezdomovcích se traduje, že jsou nespolehliví, kradou, nechce se jim pracovat, jsou neustále pod vlivem alkoholu, atp. Takové stereotypy mohou mít velký vliv na hledání práce. Když se potenciální zaměstnavatel dozví, že o práci u něj žádá bezdomovec, raději dá práci někomu jinému. Dvě posledně jmenovaná kritéria však nebyla předmětem výzkumu a proto se můžeme jen dohadovat, co vše ovlivňuje uživatele azylových domů při pracovním uplatnění, když tuto možnost mají. Domnívám se, že by bylo vhodné věnovat další výzkum zjištění faktorů ovlivňujících lidi bez přístřeší v tom, že nepracují, přestože by mohli.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] HRADECKÁ, V. *Bezdomovství: extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996. ISBN 80-902292-0-4
- [2] ČERMÁKOVÁ, K., HOLEČKOVÁ, K., M. a kol. *Standardy kvality sociálních služeb: Výkladový sborník pro poskytovatele*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008.
- [3] *Katalog sociálních služeb Zlínského kraje*. Zlínský kraj. Zlín: Zlínský kraj, 2005.
- [4] MATOUŠEK, O. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X
- [5] PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008, s. 9-14. ISBN 978-80-7387-100-0
- [6] *Úplné znění: Sociální zabezpečení*. Ostrava: 2008, s. 146-198. ISBN 978-80-7208-658-0
- [7] *Výroční zpráva 2007*. Oblastní charita Uherské Hradiště. Uherské Hradiště: Oblastní charita Uherské Hradiště, 2008, s. 48-55.
- [8] *Závěrečná zpráva projektu: Pobytové a ambulantní zařízení pro osoby bez příštíře*. Oblastní charita Uherské Hradiště. Uherské Hradiště: Oblastní charita Uherské Hradiště, 2008, s. 5-28.
- [9] Oblastní charita Hodonín. [online]. [cit. 17. 3. 2009]. Dostupné na World Wide Web: http://www.hodonin.caritas.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=81:bezdomovci&catid=66:bezdomovci&Itemid=27
- [10] Rosa – občanské sdružení poskytující komplexní služby ženám- obětem domácího násilí. [online]. [cit. 14. 3. 2009]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.rosa-os.cz/o-nas/azylovy-dumú>.
- [11] Sdružení azylových domů. [online]. [cit. 23. 2. 2009]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.bezdomovci.eu/index.php?sekce=submenu&idt=15&id=12&jazyk=>

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Kapacita jednotlivých azylových domů v počtu lůžek.....	32
Tab. 2. Počet uživatelů jednotlivých azylových domů v roce 2008.....	32
Tab. 3. Ukazatel místa, z něhož uživatelé přišli do azylového domu.....	33
Tab. 4. Doba pobytu uživatelů v azylovém domě.....	34
Tab. 5. Rozdělení uživatelů dle kritéria pohlaví.....	34
Tab. 6. Rozdělení uživatelů dle věku.....	35
Tab. 7. Rozdělení uživatelů dle pohlaví ve věku 18 – 30 let.....	35
Tab. 8. Rozdělení uživatelů dle pohlaví ve věku 31 – 40 let.....	35
Tab. 9. Rozdělení uživatelů dle pohlaví ve věku 41 – 50 let.....	36
Tab. 10. Rozdělení uživatelů dle pohlaví ve věku 51 – 60 let.....	36
Tab. 11. Rozdělení uživatelů dle pohlaví ve věku nad 60 let.....	36
Tab. 12. Rozdělení uživatelů azylových domů podle rodinného stavu.....	37
Tab. 13. Počet dětí klientů azylových domů.....	37
Tab. 14. Zdravotní stav klientů.....	38
Tab. 15. Omezení způsobilosti k právním úkonům.....	39
Tab. 16. Stupeň vzdělání uživatelů.....	39
Tab. 17. Rozdělení uživatelů dle kritéria oboru na stupni středního odborného vzdělání...40	
Tab. 18. Rozdělení uživatelů dle kritéria oboru na stupni úplného středního vzdělání.....41	
Tab. 19. Rozdělení uživatelů dle kritéria oboru na stupni vysokoškolského vzdělání.....41	
Tab. 20. Vztah k alkoholu – četnost požívání alkoholu.....	42
Tab. 21. jiné závislosti.....	42
Tab. 22. Rozdělení druhu příjmu uživatelů.....	43
Tab. 23. Výše příjmu.....	44
Tab. 24. Délka nezaměstnanosti u aktuálně nezaměstnaných uživatelů.....	4

Tab. 25. Ukazatel počtu vystřídaných zaměstnání během jednoho roku.....	45
Tab. 26. Rozdělení počtu nabídek zaměstnání dle okresů.....	46
Tab. 27. Požadovaný minimální stupeň vzdělání v nabídkách zaměstnání.....	47
Tab. 28. Požadovaný obor v nabídkách zaměstnání na stupni středního odborného vzdělání.....	48
Tab. 29. Požadovaný obor v nabídkách zaměstnání na stupni úplného středního vzdělání.....	49
Tab. 30. Požadovaný obor v nabídkách zaměstnání na stupni vysokoškolského vzdělání.....	50
Tab. 31. Nabídka zaměstnání pro zdravotně postižené.	51

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Studium dokumentů

PŘÍLOHA P I: STUDIUM DOKUMENTŮ

1. Kapacita zařízení:.....

2. Počet uživatelů v r. 2008 celkem:

Z toho

 - a) počet mužů:.....
 - b) počet žen:

3. Věk uživatelů v roce 2008:
 - a) počet uživatelů ve věku 18 – 30 let.....
 - b) 31 – 40 let.....
 - c) 41 - 50 let.....
 - d) 51 – 60 let.....
 - e) nad 60 let.....

4. Kritérium způsobilosti uživatelů k právním úkonům:
 - a) počet uživatelů bez omezení způsobilosti k právním úkonům:.....
 - b) počet uživatelů zbavených či omezených ve způsobilosti k právním úkonům:.....

5. Rozdělení uživatelů dle rodinného stavu:
 - a) svobodná/ý.....
 - b) vdaná/ženatý.....
 - c) rozvedená/ý.....
 - d) vdova/vdovec.....

6. Počet dětí uživatelů:

- a) žádné.....
- b) jedno.....
- c) dvě.....
- d) tři.....
- e) více než tři.....

7. Zdravotní stav uživatelů:

- a) dobrý.....
- b) psychiatrické onemocnění.....
- c) tělesný handicap.....
- d) mentální retardace.....

8. Stupeň vzdělání uživatelů:

- a) základní škola praktická (zvláštní škola).....
- b) vzdělání základní.....
- c) vzdělání střední odborné (vyučení).....
- d) vzdělání úplné střední (maturita).....
- e) vzdělání vysokoškolské.....

9. Obor vzdělání uživatelů:

- a) obory na stupni středního odborného vzdělání.....
- b) obory na stupni úplného středního vzdělání.....
- c) obory na stupni vysokoškolského vzdělání.....

10. Příchody uživatelů do zařízení pod vlivem alkoholu:

- a) nikdy.....
- b) méně než jednou měsíčně.....
- c) jednou až dvakrát měsíčně.....
- d) jednou týdně.....
- e) vícekrát týdně.....

11. Jiné závislosti uživatelů

- a) jiné návykové látky.....
- b) gameblerství.....

12. Druh příjmu:

- a) mzda.....
- b) podpora v nezaměstnanosti.....
- c) starobní důchod.....
- d) částečný/plný invalidní důchod.....
- e) dávky státní sociální podpory.....
- f) dávky pomoci v hmotné nouzi
- g) jiný příjem.....
- h) žádný příjem.....
- i) nezjištěno.....

13. Výše příjmu měsíčně:

- a) 0 – 4 999,- Kč
- b) 5 – 9 999,-Kč
- c) 10 – 14 999,- Kč
- d) více než 15 000,- Kč
- e) příjem nezjištěn.....

14. U nezaměstnaných uživatelů délka nezaměstnanosti:

- a) do 1 roku.....
- b) 1 – 4 roky.....
- c) 5 – 9 let.....
- d) více než 10 let.....
- e) přesná doba nezjištěna.....

15. Kolik zaměstnání uživatelé vystřídali během posledního roku:

16. Jak dlouho uživatelé žili v azylovém domě:.....

17. Kde uživatelé bydleli před nastěhováním do azylového domu:.....